

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่เกิดขึ้นโดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น อาทิเช่น สภาพภูมิประเทศ ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรม เป็นต้น ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงเป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติและวัฒนธรรม ในปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้กลายเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดที่นำรายได้มาสู่ประเทศ และมีแนวโน้มว่าจะมีความสำคัญเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะนอกจากจะก่อให้เกิดการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น ประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้น เงินตราต่างประเทศไหลเข้าสู่ประเทศเพิ่มมากขึ้นแล้ว การท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดการปรับปรุงด้านโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปาและระบบสาธารณสุขโลก ตลอดจนการบริการด้านที่พัก ร้านอาหาร ร้านค้า ร้านอาหารต่างๆ เป็นต้น อีกทั้งการท่องเที่ยวยังช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วย(พจนานุกรม, 2540)

ประเทศไทย เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีแหล่งท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งขนบธรรมเนียมและประเพณีต่างๆ จึงทำให้ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ดังนั้น รายได้หลักที่สำคัญอีกประการหนึ่งของประเทศก็คือ รายได้จากการท่องเที่ยว และประกอบกับในปัจจุบัน ประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงิน โดยได้ส่งผลกระทบต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และค่าเงินบาทของไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งทางรัฐบาลก็ได้พยายามหามาตรการด้านต่างๆมาใช้ เพื่อระดมเงินตราจากต่างประเทศเข้ามาช่วยแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจนี้ ทั้งด้านการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและอีกทางเลือกหนึ่งที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจคือ การส่งเสริมการท่องเที่ยว(กองพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม, 2541) โดยในการนี้ รัฐบาลได้กำหนดนโยบายหลักด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2540 ไว้ 3 ประการด้วยกันคือ

1. เร่งนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาให้มากที่สุดในระยะเวลาอันสั้น
2. ส่งเสริมไทยเที่ยวไทยเพื่อการใช้จ่ายเงินตราภายในประเทศ

3. ส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย 2541 - 2542 หรือ Amazing Thailand 1998 - 1999 ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคกลางเขต 4, 2541)

โดยกิจกรรมต่างๆที่จะจัดทำขึ้น เพื่อเป็นการสนองตอบต่อนโยบายที่รัฐบาลได้กำหนดไว้ข้างต้นนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการดำเนินการ ดังกล่าวเพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544) ด้านการท่องเที่ยว โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว 2540-2546 ที่สำคัญ คือเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรการท่องเที่ยวควบคู่กับสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยว ในระยะยาวและคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และมรดกของชาติสืบไป(มูลนิธิโลกสีเขียว, 2538) อีกทั้งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีคุณค่า ช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยเน้นส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนมากขึ้น และส่งผลดีต่อการพัฒนาสังคมต่อไป (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541) ซึ่งรัฐบาลได้มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

จังหวัดระยอง เป็นจังหวัดหนึ่งซึ่งตั้งอยู่บนพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทยมีความสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามและมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองในด้านภาษาและการแต่งกาย โดยในปัจจุบันเป็นที่ตั้งของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard) และเป็นเมืองท่องเที่ยวสำหรับผู้รักธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวของชายฝั่งทะเลเมืองระยองส่วนใหญ่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแบบหาดทราย ชายทะเล โดยมีชายหาดยาวประมาณ 50 กิโลเมตรเริ่มตั้งแต่หาดทรายทอง หาดตากวน หาดแสงจันทร์ หาดปากน้ำระยอง หาดแม่รำพึง หาดก้นอ่าว อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด หาดบ้านเพ หาดสวนสนถึงปากคลองแกลง มีที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวกระจายอยู่ตามชายหาด อีกทั้งยังมีสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์ทางทะเล ได้แก่ กะปิ น้ำปลา กุ้งแห้ง ปลาหมึก ปลาเค็มและสินค้าพื้นเมือง ประเภทผลไม้ได้แก่ทุเรียน เงาะ และมังคุดที่มีชื่อเสียงและรู้จักกันดีในด้านคุณภาพ ดังนั้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7(พ.ศ.2535-2539) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดให้จังหวัดที่อยู่ในพื้นที่ของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกเข้าอยู่ในกลุ่มพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา โดยให้จังหวัดระยอง

อยู่ในกลุ่มพื้นที่ศักยภาพการท่องเที่ยวสูง ซึ่ง จะเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับกรรอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและการบริการ อีกทั้งในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางมาพักผ่อนบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยองเป็นจำนวนมาก โดยในปี พ.ศ. 2536 มีนักท่องเที่ยวประมาณ 1,494,399 คน และในปี พ.ศ. 2540 มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นประมาณ 1,558,472 คน และคาดว่าในปี พ.ศ. 2543 จะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นถึงประมาณ 4,436,725 คน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคกลางเขต 4, 2537) เพราะมีความสะดวกในการเดินทางจากกรุงเทพฯ คิดเป็นระยะทางตามถนน 179 กิโลเมตร ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ล้วนส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามการพัฒนาที่ผ่านมาขาดการวางแผนและควบคุมที่ดีพอ จึงทำให้คุณค่าทางการท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ขยะ น้ำเสีย และการรุกรานพื้นที่สาธารณะ โดยปลูกสิ่งก่อสร้างขึ้นไปในทะเล (สุพล ศิริพรรณพร, 2538) ดังนั้น ภายใต้อิทธิพลของการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” จึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งซึ่งถือว่ามีความสำคัญมากในการที่จะช่วยพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ (วินัย วีระวัฒนานนท์, 2535) การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งที่จะทำการศึกษาสภาพการณ์เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในปัจจุบันว่าอยู่ในระดับใดและมีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้ามาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดระยอง และองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ ในการนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อันจะนำไปสู่การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริงต่อไป ซึ่งจะสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544) ที่ได้เน้นให้ “คน” เป็นจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนาประเทศ และเน้นให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทุกระดับ ทั้งด้านการวางแผนและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว บริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง.
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

1.3 สมมุติฐานการวิจัย

1. ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว บริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยองอยู่ในระดับต่ำ
2. ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ
 - 2.1 ปัจจัยภายใน ได้แก่ ความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและความต้องการเกียรตินิยม
 - 2.2 ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ การได้รับการชักชวนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ ผู้นำหมู่บ้าน/ คณะกรรมการหมู่บ้าน และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของประชาชน
3. ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน ได้แก่ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง ไม่แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตพื้นที่ศึกษา การศึกษาครั้งนี้กำหนดศึกษาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ในรัศมีห่างจากชายฝั่งทะเลเมืองระยองประมาณ 200 เมตร ซึ่งมีความยาวของชายหาดประมาณ 50 กิโลเมตร เริ่มตั้งแต่หาดทรายทอง หาดตากวน หาดแสงจันทร์ หาดปากน้ำระยอง หาดแม่รำพึง หาดก้นอ่าว อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด หาดบ้านเพ หาดสวนสนถึงปากคลองแกลง

2. ขอบเขตเนื้อหาที่ศึกษา โดยศึกษาถึงสภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ ประกอบด้วย

- 2.1 ข้อมูลด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ศึกษา

- 2.2 ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ศึกษาในลักษณะต่างๆ ดังนี้

- การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- การวางแผนงานกิจกรรม
- การปฏิบัติงานตามแผนงาน
- การติดตามประเมินผล

2.3 ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ศึกษาประกอบด้วย

- ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งจำแนกได้เป็น การศึกษา อาชีพ และรายได้
- ปัจจัยภายใน ซึ่งจำแนกได้เป็น ความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และความต้องการเกียรติยศ
- ปัจจัยภายนอก ซึ่งจำแนกได้เป็น ตำแหน่งทางสังคม แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ การได้รับการชักชวนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ ผู้นำหมู่บ้าน/ คณะกรรมการหมู่บ้าน และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของประชาชน

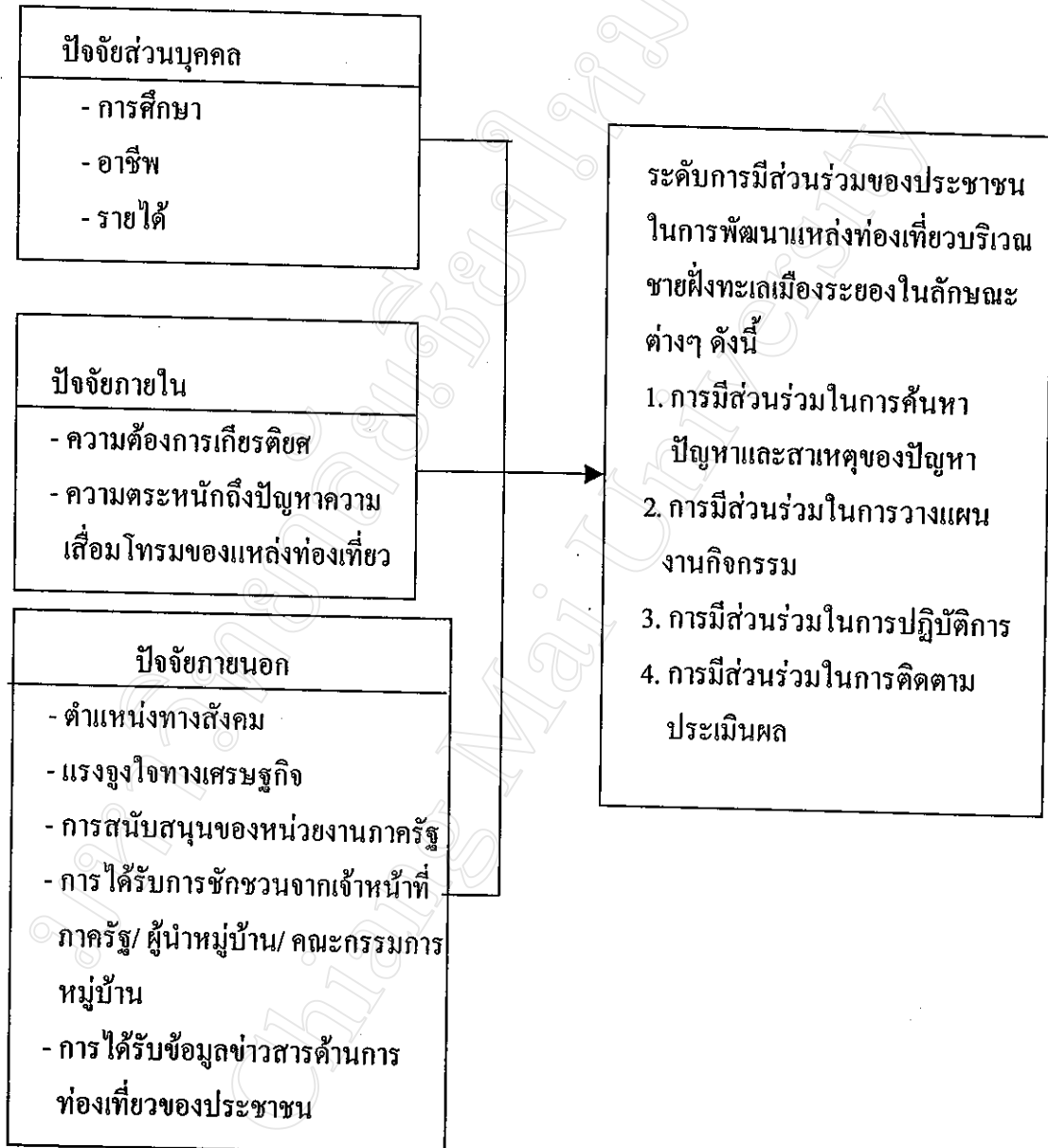
3. ประชากรเป้าหมาย คือ ประชาชนซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ในรัศมี 200 เมตรจากชายฝั่งทะเล โดยแบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ประชาชนที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น จำนวน 3,741 ครัวเรือน และผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้แก่ กิจการสถานที่พักชายทะเล ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง จำนวน 320 แห่ง(ที่ว่าการอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง, 2540)

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง มีกรอบแนวคิดในการศึกษา ภายใต้อาณัติความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในเรื่อง ระดับของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยได้พิจารณาถึงปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งทั้งหมดนี้มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ดังจะได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและสามารถสร้างกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) โดยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ดังนี้

ตัวแปรอิสระ(Independent variable)

ตัวแปรตาม(Dependent variable)

1.6 นิยามศัพท์ในการวิจัย

1. ประชาชน หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งอยู่ในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยพักอาศัยอยู่ในพื้นที่หรือประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้แก่ กิจการสถานที่พักชายทะเล ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมืองและบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง

2. พื้นที่ศึกษา หมายถึง พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
3. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่บุคคลในพื้นที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน พัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ร่วมวางแผนงาน กิจกรรม ร่วมปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้หรือร่วมในการติดตามประเมินผล เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยองให้เป็นไปอย่างมีเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน
4. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง สถานการณ์ต่างๆซึ่งส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการทำกิจกรรมต่างๆ ในบริเวณพื้นที่ศึกษา โดยมีแรงกระตุ้นซึ่งเป็นแรงจูงใจส่วนบุคคลมาสนับสนุนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ สามารถแยกได้ 3 ปัจจัยคือ
 - ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การศึกษา อาชีพ และรายได้
 - ปัจจัยภายใน ได้แก่ ความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและความต้องการเกียรติยศ
 - ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ การได้รับการชักชวนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ ผู้นำหมู่บ้าน/คณะกรรมการหมู่บ้าน และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของประชาชน
5. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวให้ดีขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเพื่อพักผ่อนในแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง
6. ความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การที่ประชาชนรับรู้ต่อสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในบริเวณพื้นที่ศึกษา โดยรู้สึกห่วงใยและเห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น
7. ความต้องการเกียรติยศ หมายถึง การที่บุคคลมีความต้องการได้รับการยกย่องและการยอมรับจากประชาชนในชุมชน จึงเข้าร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
8. ตำแหน่งทางสังคม หมายถึง สถานะภาพของบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากประชาชนในชุมชน ซึ่งอาจเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ แต่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ เช่น กรรมการหมู่บ้าน หรือสมาชิกขององค์กรในชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลคาดว่าจะได้ จึงเข้าร่วมการพัฒนา
9. แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำอันเนื่องจากการรับรู้ หรือคาดหวังในคุณค่าและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จึงเข้าร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

10. การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ หมายถึง การที่ชุมชนได้รับความช่วยเหลือทางด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรในการดำเนินงานต่างๆจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

1.7 บริบทของพื้นที่ศึกษา

ระยอง เริ่มปรากฏชื่อในพงศาวดารเมื่อปีพุทธศักราช 2113 ในรัชสมัยของสมเด็จพระมหาธรรมราชาแห่งกรุงศรีอยุธยา โดยมีประวัติดั้งเดิมตามข้อสันนิษฐานว่าน่าจะก่อตั้งเมืองขึ้นเมื่อประมาณพุทธศักราช 1500 ยุคที่ขอมมีอำนาจเหนือฟูนานดินแดนสุวรรณภูมิ นักโบราณคดีได้สันนิษฐานจากหลักฐานที่ค้นพบ คือ ซากศิลาแลงคูค่ายที่ยังหลงเหลืออยู่ในเขตอำเภอบ้านค่าย อันเป็นศิลปะการก่อสร้างแบบขอม

ประวัติศาสตร์ตอนหนึ่ง ได้กล่าวถึงเมืองระยองช่วงปลายสมัยกรุงศรีอยุธยาในระหว่างที่กรุงศรีอยุธยาใกล้จะเสียให้แก่พม่าเป็นครั้งที่ 2 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระเจ้าเอกทัศในราวเดือนขีปีพุทธศักราช 2309 พระยาวชิรปราการหรือพระยาตาก พร้อมไพร่พลประมาณ 500คนได้ตีฝ่าวงล้อมทัพพม่ามุ่งสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พะรุพลที่เมืองระยองและได้ปราบปรามคณะกรรมการเมืองที่แข็งข้อจนยึดเมืองระยองได้ จากความสามารถครั้งนี้เหล่าทหารจึงพากัน ยกย่องให้เป็น “เจ้าตากสิน” ก่อนเดินทางต่อไปยังเมืองจันทบุรี เพื่อยึดเป็นที่ตั้งมั่นในการกอบกู้อิสรภาพคืนจากพม่าได้ในปีพุทธศักราช 2311

1.7.1 ลักษณะทางกายภาพ

จังหวัดระยอง ตั้งอยู่ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย มีพื้นที่ประมาณ 3,552 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 179 กิโลเมตร มีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 100 กิโลเมตร มีประชากรทั้งสิ้น 439,162 คน แบ่งเป็นชาย 246,243 คน และเป็นหญิง 246,919 คน โดยอำเภอเมืองระยองเป็นอำเภอที่มีประชากรหนาแน่นที่สุด จำนวน 133,528 คน แบ่งการปกครองออกเป็น 6 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองระยอง อำเภอบ้านค่าย อำเภอบ้านฉาง อำเภอปลวกแดง อำเภอแกลง อำเภอวังจันทร์ กิ่งอำเภอเขาชะเมา และกิ่งอำเภอนิคมน้ำจืด โดยมีอาณาเขตทิศเหนือและทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดชลบุรี ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดจันทบุรี และทิศใต้ติดต่อกับอ่าวไทย ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นที่ราบสลับที่ดอนและเนินเขา มีป่าไม้น้อยคิดเป็น 6.31 ของพื้นที่ ซึ่งส่วนมากเป็นสวนผลไม้และพืชไร่ ทางตอนใต้เป็นที่ลุ่มชายทะเล โดยมีแม่น้ำสายสายสั้น ๆ ที่สำคัญ 2 สายคือ แม่น้ำระยองซึ่งยาวประมาณ 50 กิโลเมตร และแม่น้ำประแสร์ซึ่งยาวประมาณ 25 กิโลเมตร

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปเป็นอากาศร้อนชื้น อากาศอบอุ่น มีฝนตกชุกในช่วงเดือน พฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมโดยมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 243.0 มิลลิเมตร อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 28 องศาเซลเซียส และความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยร้อยละ 74.53

สำหรับบริเวณที่ทำการศึกษาเป็นบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลเขตอำเภอเมืองระยองมีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 50 กิโลเมตร ซึ่งครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของ 8 ตำบล ในเขตอำเภอเมืองระยองคือ ตำบลมาบตาพุด ตำบลเนินพระ ตำบลปากน้ำ ตำบลท่าประดู่ ตำบลชิงเนิน ตำบลตะพง ตำบลเพและตำบลแกลง

1.7.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบชายฝั่งทะเล มีทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้มีประชาชนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ค่อนข้างหนาแน่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวระยองโดยกำเนิดและมีเป็นบางส่วนที่อพยพมาจากที่อื่น บริเวณที่มีกรอยู่อาศัยอย่างหนาแน่นเป็นบริเวณปากแม่น้ำระยอง มีอาชีพการทำประมงและอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการประมง เช่น ทำกะปิ น้ำปลา ปลาเค็ม เป็นต้น และอีกบริเวณหนึ่งคือ อ่าวเพ ประชากรในชุมชน มีอาชีพประมงและมักจะขายให้กับนักท่องเที่ยว บริเวณดังกล่าวจึงมีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นกว่าบริเวณอื่น นอกจากนี้จังหวัดระยองยังมีวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะคือ จะมีภาษาถิ่นและสำเนียงการพูด เป็นเสียง“เหน่อ” เวลาพูดโดยจะลงท้ายประโยคว่า “สิ” เสมอ และหากมีความเห็นพ้องต้องกันกับคำพูดของบุคคลที่หนึ่งก็จะพูดว่า “เอาได้” ในด้านลักษณะนิสัยมีความรักพวกพ้องและรักสงบเช่นกลุ่มชนทั่วไป สำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง ส่วนใหญ่มีอาชีพทำการประมงและเกษตรกรรม ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 จังหวัดระยอง ได้ถูกกำหนดให้เป็นที่ตั้งของ โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (Eastern Seaboard) มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ทำให้มีแรงงานหลักไหลเข้ามาในจังหวัดระยองมากยิ่งขึ้น มีผลทำให้ลักษณะทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมอุตสาหกรรมและสังคมเมือง ส่งผลให้จังหวัดระยองมีเศรษฐกิจระดับ 5 ดาว โดยในปี 2536 มีผลิตภัณฑ์มวลรวม 47,932.221 ล้านบาท สาขาเหมืองแร่และข่อยหินมีสัดส่วนสูงสุด เป็นมูลค่า 16,525.338 ล้านบาท ซึ่งเป็นผลมาจากผลผลิตของก๊าซธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ สำหรับรายได้ต่อหัวเท่ากับ 108,690 บาท ซึ่งสูงเป็นลำดับที่ 6 ของประเทศ ส่วนโครงสร้างทางเศรษฐกิจนั้น สาขาเหมืองแร่และข่อยหิน เป็นสาขาการผลิตหลักของจังหวัด มีสัดส่วนร้อยละ 34.5 ของมูลค่ารวมผลิตภัณฑ์จังหวัด(GPP) รองลงมาคือ สาขาไฟฟ้าและประปา มีสัดส่วนร้อยละ 13.7 เนื่องจากการขยายระบบสาธารณูปโภค เพื่อรองรับแหล่งอุตสาหกรรมของจังหวัด

ส่วนสาขาการเกษตร และสาขาอุตสาหกรรมเป็นโครงสร้างทางเศรษฐกิจในระดับรองลงมาตามลำดับ ด้านแผนการลงทุนของจังหวัดระยอง ซึ่งดำเนินการตามนโยบายของ รัฐบาลที่ต้องการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค และก่อให้เกิดการจ้างงานที่มั่นคงถาวรในส่วน ภูมิภาคและเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นให้สูงขึ้น ซึ่งในการนี้จังหวัดระยองได้รับจัดสรรงบประมาณในการจัดทำแผนลงทุนจำนวน 2 ล้านบาท โดยได้จัดจ้าง บริษัทโซซิโอ-เอกโคโนมิก คอนซัลแตนต์ จำกัด เป็นบริษัทที่ปรึกษาและจัดทำแผนลงทุนจังหวัด ซึ่งผลการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

1. ศักยภาพของจังหวัด : จังหวัดระยองมีศักยภาพในการลงทุนสูงมาก ทั้งนี้เพราะมีความเหมาะสมในด้านที่ตั้งที่ได้เปรียบ มีความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง สภาพภูมิอากาศและน้ำดี ราคาที่ดินไม่สูงมากนัก มีวัตถุดิบอย่างอุดมสมบูรณ์ และที่สำคัญคือ ตั้งอยู่ในเขต 3 ได้รับสิทธิประโยชน์ในการส่งเสริมการลงทุนจากรัฐบาล อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก(Eastern Seaboard)

2. นโยบายของรัฐ : รัฐบาลได้มีนโยบายการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค และจังหวัดระยอง เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในเขตที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน(B.O.I.) กำหนดให้เป็นเขต 3 โดยมีการเพิ่มกิจการที่จะให้มีการส่งเสริมการลงทุนจาก 148 ประเภท เป็น 160 ประเภท เพิ่มสิทธิประโยชน์ด้านภาษีอากรแก่ผู้ได้รับการส่งเสริมที่ตั้งโรงงานในเขต 3 เช่น การยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร ยกเว้นภาษีเงินได้ ภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 50 ของอัตราปกติเป็นระยะเวลา 5 ปี เมื่อพ้นระยะเวลา ยกเว้นภาษีเงินได้หรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกจากกำไรสุทธิ ร้อยละ 25 และยกเลิกข้อบังคับเรื่องการส่งออกสำหรับอุตสาหกรรมในเขต 3 เป็นต้น และนโยบายของรัฐที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ จังหวัดระยองเป็นจังหวัดเป้าหมายตามโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก(Eastern Seaboard) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์แบบผสมผสานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้นำทางการลงทุนด้านสาธารณูปโภคและอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน ส่วนภาคเอกชนลงทุนในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เพื่อเป็นการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคอย่างเป็นระบบ โดยมีระยะเวลาของแผนงาน 20 ปี ตั้งแต่ปี 2524 - 2543 (สมาคมธุรกิจและการท่องเที่ยวจังหวัดระยอง, 2542)

3. โอกาสในการลงทุน : จากการศึกษາสามารถแยกได้ ดังนี้

- อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการลงทุนสูงมาก(Sun Rise) แต่ยังไม่มีการลงทุนในจังหวัด ได้แก่ สถานศึกษาระดับมหาวิทยาลัย สถานส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์การค้า นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมต่อเนื่องจาก อุตสาหกรรมกลั่นน้ำมัน อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการผลิตยาง วัสดุ ก่อสร้างการผลิตเหล็กเส้นชนิดต่างๆ

- อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการลงทุนปานกลาง (Sun Beam) ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากอุตสาหกรรมปิโตรเคมีการผลิตเม็ดพลาสติก ท่อพีวีซี เป็นต้น
- อุตสาหกรรมที่อิมพอร์ตแล้ว (Sun Set) ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมกึ่งเกษตร เช่น โรงงานแปงมัน โรงงานน้ำตาล น้ำตาล ถั๊บประดกระป๋อง น้ำผลไม้ อาหารทะเล เป็นต้น

1.7.3 ลักษณะทางสิ่งแวดล้อม

พื้นที่ศึกษาบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง เป็นชายฝั่งทะเลที่มีความยาวประมาณ 50 กิโลเมตร จึงมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา แต่การเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏอย่างเด่นชัด ได้เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2524 เป็นต้นมา เนื่องจากรัฐบาลสมัยนั้นได้กำหนดให้จังหวัดระยอง เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และตั้งแต่ พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา สภาพแวดล้อมบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยองได้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างมาก อันเป็นผลจาก การดำเนินโครงการปืท่องเที่ยวไทย ซึ่งได้ทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนชายทะเลระยองมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยองแห่งนี้ ซึ่งสาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดจาก

1. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยในช่วงเวลาก่อนปี พ.ศ. 2522 บริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง ได้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเพียงเล็กน้อย สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญคือ หาดทรายทอง หาดตากวน ตลาดบ้านเพ และหาดบ้านเพ แต่สถานที่ท่องเที่ยวทั้ง 4 แห่งนี้ยังไม่ได้รับการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ การตลาด และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เข้ามาจะไม่พักค้างคืนในแหล่งท่องเที่ยว ในส่วนของประชาชนในท้องถิ่นยังให้ความสำคัญน้อยมากกับการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่วนในเรื่องลักษณะการใช้ที่ดินนั้น พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สวนพื้นที่ว่างเปล่าและป่าไม้ ป่าชายเลน และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 - 2529 แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งได้ลดความสำคัญลง แต่แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งกลับได้รับความสำคัญเพิ่มขึ้นกล่าวคือ พื้นที่ของหาดทรายทองและหาดตากวน ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่ถูกกำหนดให้เป็นเขตพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี จึงไม่สามารถพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวได้ แต่ในส่วนของตลาดบ้านเพและหาดบ้านเพนั้นกลับได้ทวีความสำคัญในด้านเป็นสถานที่ท่องเที่ยวมากขึ้น เนื่องจากเป็นจุดที่นักท่องเที่ยวจะต้องขึ้นเรือต่อไปยังเกาะเสม็ด และเป็นตลาดสินค้าของสดและของแห้งจากทะเลที่นักท่องเที่ยวนิยมแวะซื้อ และเมื่อปี พ.ศ. 2529 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำการศึกษาความเป็นไปได้เพื่อประโยชน์

ผลทางด้านเศรษฐกิจ ผลทางการเงิน ผลทางสังคมและผลทางสภาวะแวดล้อม จากการพัฒนาของแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด เพื่อนำไปสู่แผนการลงทุนที่เหมาะสม จากการศึกษาความเหมาะสมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินโครงการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง โดยเริ่มดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ประกอบกับในปีนี้ รัฐบาลได้ประกาศให้เป็นปีท่องเที่ยวไทย(Visit Thailand Year 1987) ดังนั้นนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้เข้ามาท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยองเป็นจำนวนมากและเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี ทำให้มีการลงทุนสร้างที่พักแรม ร้านอาหาร ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ถึงเวลานี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญๆ เช่น หาดบ้านแพ ตลาดบ้านแพ หาดแม่รำพึง หาดกันอ่าว และหาดแสงจันทร์ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยองมีดังนี้

- พื้นที่หาดแม่รำพึง ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 นั้น ทางจังหวัดระยอง ได้ทำการก่อสร้างถนนเลียบริมชายฝั่งหาดแม่รำพึง ตั้งแต่บ้านตะพง ผ่านเขาสาปเลียบริมชายหาดไปจนถึงเขตสุขาภิบาลบ้านแพ จึงทำให้สามารถเดินทางเลียบริมชายฝั่งได้โดยตลอด สภาพพื้นที่ฝั่งด้านหลังของถนนเข้าไปเป็นดินปนทรายเดิมใช้ทำสวนมะพร้าว แต่ในช่วงนี้พื้นที่ส่วนที่ติดถนนมักถูกเปลี่ยนมือไปจากเจ้าของเดิมเป็นส่วนใหญ่ ที่ดินหลายแปลงได้ถูกพัฒนาให้เป็นบ้านพักตากอากาศ(Second Home) และที่พักนักท่องเที่ยวแบบ บังกาโลว์

- หาดกันอ่าว อยู่ทางด้านตะวันออกของหาดแม่รำพึง พื้นที่ฝั่งบริเวณนี้ถูกเปลี่ยนมือเป็นส่วนใหญ่เช่นเดียวกัน มีการพัฒนามากกว่าในเรื่องของ บ้านพักตากอากาศจัดสรร คอนโดมิเนียม และคอนโดเทล เนื่องจากบริเวณนี้มีสาธารณูปโภคเพียง 2 ประการคือ ถนนและไฟฟ้า น้ำสำหรับบริโภคและใช้สอยนั้นอาศัยน้ำบาดาลซึ่งหากปล่อยให้มีการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลโดยไม่มีการควบคุมแล้ว อาจจะประสบกับปัญหาน้ำเค็มรุกทำให้ต้องสูญเสียแหล่งน้ำได้ดินไป ลักษณะการใช้ที่ดินบริเวณเขาแหลมหญ้าและเขาปลี้นั้น พื้นที่ส่วนใหญ่มีสภาพเป็นป่าไม้ ทั้งนี้เพราะ พื้นที่นี้อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด จึงยังคงสภาพธรรมชาติค่อนข้างมาก แต่เนื่องจากเขาแหลมหญ้าเป็นที่ตั้งของที่ทำการอุทยานฯ และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวจึงทำให้มีการตัดถนนเข้าไปในพื้นที่นี้ อย่างไรก็ตามปัจจุบันมีเอกชนบางรายได้เข้าไปพัฒนาพื้นที่ให้เป็นบ้านพักตากอากาศ หรือรีสอร์ทแล้ว

- หาดบ้านเพ มีเขาแหลมหญ้าและเกาะเสม็ดกำบังลมตะวันตกเฉียงใต้อยู่ จึงเป็นผลให้บริเวณนี้เป็นที่ตั้งชุมชนประมงขนาดใหญ่ บริเวณหาดบ้านเพมีท่าเรือประมง หรือสะพานเทียบเรือ (Jetty) และสะพานปลาหลายแห่ง ชาวประมงบุกรุกสร้างบ้านเรือนในทะเลเป็นจำนวนมาก จนเกิดผลกระทบต่อคุณภาพน้ำทะเล ประกอบกับชุมชนมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งเกิดจากความเจริญเติบโตของธุรกิจการท่องเที่ยวที่ตนเอง ที่ทำให้สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตเสื่อมลง (สำนักงานจังหวัดระยอง, 2540)

จะเห็นได้ว่า จากการที่มีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยองให้มีความเจริญขึ้นมา ส่งผลให้สถานที่ท่องเที่ยวนี้ได้รับความสนใจ และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้นเรื่อยๆ มีการประกอบกิจกรรมนันทนาการหลายชนิด แต่ในการพัฒนาชายฝั่งทะเลเมืองระยองที่ผ่านมา มีการปฏิบัติในระดับการจัดการที่ไม่ถูกต้องหลายอย่างเช่น ไม่ได้ปฏิบัติตามแนวทางการใช้ที่ดินที่เหมาะสมในระดับภาคและระดับจังหวัด ละเลยการใช้กฎหมายควบคุมการใช้ที่ดินในระดับท้องถิ่น ทำให้มีข้อขัดแย้งระหว่างประชาชนกับผู้ใช้ประโยชน์กลุ่มต่าง ๆ เกิดความเสื่อมโทรมแก่ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ ดังนั้น การที่มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น อาจจะเป็นการทำลายสภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวได้ หากไม่มีมาตรการในการจัดการที่ดีพอ

2. การพัฒนาอุตสาหกรรมหนักชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยจังหวัดระยองได้ถูกกำหนดให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมสมัยใหม่ เป็นศูนย์กลางแห่งอุตสาหกรรมปิโตรเคมีของประเทศ ตาม โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก(Eastern Seaboard) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 จัดตั้งเป็นนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดและท่าเรือน้ำลึก ตั้งอยู่ที่ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง และการพัฒนาอุตสาหกรรมตามโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง ทั้งทางบกและทางลพ ในทางบก เป็นการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้กับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงและทำให้มีการเพิ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อรองรับผู้ที่ทำงานหรือเกี่ยวข้องกับ การ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยทำให้เศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่นดีขึ้นในทางลพ จากการก่อสร้างท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุดได้ก่อให้เกิด ผลกระทบต่อระบบนิเวศของหาดทรายทองและหาดตากวน ซึ่งเป็นชายหาดท่องเที่ยวเป็นอย่างมากกล่าวคือ จากการถมทะเลเพื่อก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก ได้ส่งผลให้กระแสน้ำเปลี่ยนทิศทาง ทำให้ชายฝั่งทะเลบริเวณหาดทรายทองและหาดตากวนได้รับความเสียหายอย่างมากจำแนก ได้ดังนี้

- ชายหาดของหาดทรายทองและหาดตากวนถูกคลื่นน้ำทะเลกัดเซาะ พังทลาย
- น้ำทะเลบริเวณชายฝั่งเปลี่ยนเป็นสีดำสกปรก จากเดิมที่เคยใสสะอาด

- น้ำดื่ม น้ำใช้ในบ่อ แต่เดิมใช้อุปโภคบริโภคได้ ก็กลายเป็นน้ำกร่อยเพราะน้ำทะเลซึมเข้ามาทำให้ใช้การไม่ได้อีกต่อไป ต้องซื้อน้ำจากที่อื่นมาใช้

3. สภาวะของสภาพแวดล้อม ซึ่งในที่นี้หมายถึง ปัญหาจากคราบน้ำมัน(Oil Spill)ที่ลอยตัวตามชายหาดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง ดังจะเห็นได้จากเมื่อประมาณกลางเดือนมีนาคมถึงกลางเดือนเมษายน พ.ศ. 2538 และ พ.ศ. 2540 ได้มีคราบน้ำมันลอยมาจับตัวตามชายฝั่งทะเล เมืองระยองบริเวณหาดแสงจันทร์ หาดแม่รำพึง หาดก้นอ่าวและหาดสวนสนเป็นจำนวนมาก สาเหตุของการเกิดคราบน้ำมันในครั้งนี้อยู่ยังไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่าเกิดจากสาเหตุใด แต่ผลจากการเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวจำนวนมากยกเลิกโปรแกรมการท่องเที่ยวในบริเวณนี้ ส่งผลให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวขาดรายได้ คุณภาพน้ำทะเลเสื่อมโทรม ทราบบริเวณชายหาดเสื่อมคุณภาพและนักท่องเที่ยวไม่สามารถลงเล่นน้ำได้ เกิดทัศนอุจาดในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างมาก และจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมายังพบว่า มีปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญเกิดขึ้นในบริเวณพื้นที่ท่องเที่ยว โดยจากการสำรวจพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยองพบว่า มีขยะบนชายหาดเป็นจำนวนมาก มีสถานที่พักชายทะเลและร้านค้าตั้งอยู่อย่างหนาแน่นและมีนักท่องเที่ยวมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะต่างๆ ดังนี้

- 1). ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะริมทะเลเช่น บริเวณปากน้ำระยอง หาดแม่รำพึงและหาดก้นอ่าว เพื่อสร้างเป็นที่อยู่อาศัย ร้านอาหารและที่พักชายทะเล
- 2). ปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค เนื่องจากปัจจุบัน มีการพัฒนาสถานที่พักตากอากาศทั้งในรูปแบบที่พักตากอากาศ บังกาโลและอาคารชุดขึ้นเป็นจำนวนมาก
- 3). ปัญหาน้ำเสีย ขยะ ของเสีย และคุณภาพน้ำทะเล เนื่องจากชายฝั่งทะเลเมืองระยอง มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่ง แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ต้องรองรับนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากในแต่ละวัน กิจกรรมที่สำคัญที่นักท่องเที่ยวกระทำในแหล่งท่องเที่ยวก็คือ การว่ายน้ำ ดำน้ำ การตกปลาและเล่นกีฬาทางน้ำได้แก่ เจ็ตสกี สกูดอเตอร์ และเรือกล้วย ซึ่งพบมากบริเวณหาดสวนสน หาดบ้านแพ และหาดแสงจันทร์ การกระทำกิจกรรมดังกล่าวนี้ เมื่อผนวกเข้ากับปัญหาการใช้ที่ดินที่ไม่เป็นระเบียบ ปัญหาจากการระบายน้ำเสียและบำบัดน้ำเสีย และปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลแล้ว ได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของน้ำทะเลบริเวณแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งด้วย และจากรายงานผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำทะเลบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยองปี พ.ศ.2537 ของศูนย์พัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยฝั่งตะวันออก โดยได้ตรวจสอบคุณภาพน้ำทะเลในพื้นที่หาดทรายทอง หาดปากน้ำระยอง หาดแม่รำพึง หาดบ้านแพและหาดสวนสน ซึ่งผล

การตรวจพบว่า คุณภาพน้ำทะเลในบริเวณหาดทรายทอง หาดแม่รำพึงและหาดสวนสนเหมาะสำหรับกีฬาวัยน้ำ แต่คุณภาพน้ำทะเลบริเวณหาดปากน้ำระยองและหาดบ้านเพมีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม โดยพบ ปริมาณโคลิฟอร์มแบคทีเรียรวม สูงเกินกว่า 1,000 เอ็มพีเอ็นต่อลิตร ซึ่งต่ำกว่าค่ามาตรฐานคุณภาพมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเล (สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2530)

1.7.4 นโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและ สถานที่ท่องเที่ยว

1. นโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาตามแผนการ
พัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539)

โครงการการท่องเที่ยวตามแผนงานเงินกู้ OECF ระยะที่ 1 พ.ศ. 2531 - 2536 การดำเนินงานเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยกิจกรรมและโครงการหลายประเภทหลายลักษณะ เช่น การพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การปรับปรุงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ การฟื้นฟูและบำรุงรักษา สภาพแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการเก็บรักษาแหล่งท่องเที่ยวบางประเภทในพื้นที่ต่างๆไว้ เพื่อการพัฒนาต่อไปในระยะยาว การกำหนดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาในระยะของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวฯ ฉบับที่ 7(พ.ศ.2535-2539) แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ตามศักยภาพความพร้อมทางการท่องเที่ยวและปัญหาของพื้นที่(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2533) คือ

1). พื้นที่อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นพื้นที่ซึ่งมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูง มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวสิ่งอำนวยความสะดวกได้มาตรฐานสูง มีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างค่อนข้างเต็มที่แล้วแต่ปัจจุบันมีแนวโน้มว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะถูกนำมาใช้จนอาจเกิดความเสื่อมโทรม และเกิดความเสียหายได้ การพัฒนาพื้นที่กลุ่มนี้เน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มากกว่ากิจกรรมอื่นๆ พื้นที่เหล่านี้ ได้แก่ กรุงเทพฯ ชลบุรี เพชรบุรี(ชะอำ) ประจวบคีรีขันธ์ เชียงใหม่ ภูเก็ต สงขลา สุราษฎร์ธานี

2). พื้นที่พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก ทางการท่องเที่ยวเป็นพื้นที่ซึ่งมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูง แต่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอหรือยังไม่เหมาะสม การพัฒนาพื้นที่ในกลุ่มนี้ เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและบริการ โดยแยกออกได้เป็นพื้นที่ย่อย 2 กลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มพื้นที่ศักยภาพสูง ได้แก่ กระบี่ กาญจนบุรี เชียงราย พระนครศรีอยุธยา พังงา พิชณุโลก แม่ฮ่องสอน ระยอง ลำปาง สุโขทัย อุบลราชธานี ตราด ปราจีนบุรี และ นครสวรรค์

2.2 กลุ่มพื้นที่ศักยภาพปานกลาง ได้แก่ กำแพงเพชร ขอนแก่น จันทบุรี ชุมพร ตรัง ตาก นครนายก นครพนม นครราชสีมา นครศรีธรรมราช นราธิวาส น่าน บุรีรัมย์ ปัตตานี พะเยา เพชรบูรณ์ แพร่ ยะลา ระนอง ราชบุรี ลพบุรี เกษ ศรีสะเกษ สกลนคร สตูล สุรินทร์ หนองคาย และอุดรธานี

2.3 พื้นที่ที่สมควรใช้การท่องเที่ยวเป็นสาขาองรับในการพัฒนา เป็นพื้นที่ซึ่งมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวพอสมควร แต่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสาขาอื่นสูง ทั้งนี้ อาจใช้การท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบร่วมในฐานะสาขาเศรษฐกิจเสริม เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะข้างหน้า เมื่อมีองค์ประกอบและความพร้อมในด้านต่างๆสมบูรณ์กว่าสถานการณ์ในปัจจุบัน พื้นที่กลุ่มนี้ ได้แก่ จังหวัดอื่นๆนอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้วใน 2 กลุ่มแรก(นิติตปริญาโทสาขา สังคมวิทยาประยุกต์, 2539)

2. นโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาตามแผนการ พัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544)

นโยบายหลักในการพัฒนา คือ ผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยอาศัยเงื่อนไขด้านภูมิศาสตร์และการพัฒนาเครือข่ายคมนาคมกับประเทศเพื่อนบ้านให้สามารถเชื่อมโยงกันได้โดยสะดวก พร้อมกับการรักษาคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว ให้คงไว้ซึ่งความมีเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ ความเป็นธรรมชาติ ความสะอาด ความปลอดภัย ตลอดจนการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือน เพื่อก่อให้เกิดการกระจายรายได้ในประเทศให้มากขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน เป็นไปตามวัตถุประสงค์หลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ที่ให้ “คน” เป็นจุด มุ่งหมายหลักในการพัฒนาประเทศ โดยให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกระดับ ทั้งด้านการวางแผน และการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและเกิดความสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อมโดยรวม จึงกำหนดนโยบายและ มาตรการในการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

- 1). พื้นฟู อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในระยะยาว
- 2). พัฒนากำลังคนที่เป็นคนไทยให้เข้ามาปฏิบัติงาน ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยให้การฝึกฝนทักษะ และเพิ่มความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมบริการทางการท่องเที่ยวแก่ประชาชนในท้องถิ่น

- 3). ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน ให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ โดยสนับสนุนการรวมตัวของภาคเอกชนในธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อความสะดวกในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ และเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายการพัฒนา
- 4). ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และส่งผลดีต่อการพัฒนาสังคม
- 5). เน้นการเชิญชวนนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพให้เดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น
- 6). ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น
- 7). ผลักดันให้มีการบังคับใช้มาตรการต่างๆ ในการให้ความคุ้มครองรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว
- 8). ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2538)

3. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดระยอง ปี พ.ศ. 2537 - 2547

กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดให้ทุกจังหวัดจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นแผนระยะยาว โดยให้มีการระดมความคิดเห็นจากทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างเป็นระบบ ภายใต้กรอบข้อมูลศักยภาพของจังหวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการวางแผนพัฒนาจังหวัดที่มีทิศทางแน่นอนครบถ้วนทุกด้าน มีการมองอนาคตข้างหน้าว่า จะมีทิศทางการพัฒนาอย่างไรที่จะสอดคล้องกับ สภาพแวดล้อม ศักยภาพ ทรัพยากร โอกาส ข้อจำกัด และภูมูทางการพัฒนาของจังหวัดในระยะ 10 ปีข้างหน้า ซึ่งจากการทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาได้บทสรุปโดยกำหนดภารกิจหลักที่จะต้องดำเนินการในช่วงทศวรรษหน้า คือ “ให้จังหวัดระยองเป็นศูนย์กลางการอุตสาหกรรมพาณิชยกรรม และส่งออก การคมนาคม การสื่อสารในภูมิภาค ควบคู่กับการเป็นเมืองเกษตรกรรม การประมง และการท่องเที่ยวระดับนานาชาติ ตลอดจนให้เป็นศูนย์การศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี รวมทั้งการพัฒนาสังคมอย่างสมดุล โดยรักษาสีเขียวและศิลปวัฒนธรรม” สำหรับแผนในการพัฒนาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวระดับนานาชาตินั้น ได้กำหนดถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจ และความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวนานาชาติ โดย

- 1). พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการด้านการท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานระดับนานาชาติ
- 2). ประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทุกรูปแบบ
- 3). ให้มีการอนุรักษ์ไว้ซึ่งทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนตลอดไป

4). สนับสนุนการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ตามโครงการพัฒนาพื้นที่ บริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีการพัฒนาแล้ว ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

สำหรับแผนการพัฒนาในด้านอื่นๆ ที่สอดคล้อง และเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว มีดังนี้

1). พัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ โดยผลักดันโครงการสร้างรถไฟความเร็วสูง กรุงเทพฯ - ชลบุรี - ระยอง - จันทบุรี - ตราด และการพัฒนาโครงการคมนาคมทางบก เชื่อมโยงพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างและอินโดจีน รวมทั้งการเร่งให้มีการพัฒนาสนามบินอุตะเถา ในเชิงพาณิชย์ให้มากขึ้น และการพัฒนาท่าเรือน้ำลึก

2). พัฒนาระบบการสื่อสารให้มีความรวดเร็วและทันสมัย โดยจัดตั้งศูนย์ข้อมูลกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การขยายบริการโทรศัพท์ การขยายเครือข่ายและพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการไปรษณีย์โทรเลข

3). รักษาความสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน โดยกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน และให้มีการปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัดจริงจัง รวมทั้งสร้างจิตสำนึกให้ประชาชน มีความรักและหวงแหนต่อทรัพยากรธรรมชาติ และรักษาสิ่งแวดล้อมที่ดี

4). ดำเนินการเพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ตลอดจนลดปัญหาการขัดแย้งของสังคม

4. สถานที่ท่องเที่ยว

เนื่องจากจังหวัดระยอง มีสถานที่ท่องเที่ยวประเภทชายหาด ที่มีธรรมชาติสวยงาม นักท่องเที่ยวจึงนิยมมาเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยองเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะประมาณเดือนมีนาคม - มิถุนายน เพราะเป็นช่วงฤดูร้อนและเป็นช่วงปิดภาคเรียนของนักเรียนด้วย ประกอบกับในช่วงนี้จังหวัดระยอง ได้จัดงานวันสุนทรภู่ และงานเทศกาลผลไม้และของดีเมืองระยองเป็นประจำทุกปี จึงเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจยิ่งขึ้น และจำนวนนักท่องเที่ยวจะลดจำนวนลงในช่วงเดือนกรกฎาคม - ตุลาคม เพราะเป็นช่วงฤดูฝน และจะเพิ่มขึ้นอีกในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม เพราะมีวันหยุดราชการหลายวันและเป็นช่วงที่หมดฤดูฝนแล้วสำหรับสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง ได้แก่

1). หาดทรายทอง ตั้งอยู่ที่ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมืองระยอง เป็นชายหาดที่มีความสวยงามมากแห่งหนึ่ง มีความยาวประมาณ 500 เมตร มีบังกะโลพักแรม ร้านอาหารและมีชุมชน

ประมงเล็ก ๆ อยู่ไม่มากนัก ปัจจุบันพื้นที่ชายหาดส่วนใหญ่ถูกรัฐบาลเวนคืน ไปสร้างท่าเทียบเรือ น้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

2). หาดตากวน ตั้งอยู่ที่ตำบลมาบตาพุด เป็นชายหาดที่ยาวต่อเนื่องมาจากหาดทรายทองตลอดแนวชายหาด มีชุมชนประมงเล็กๆ ตั้งถิ่นฐานอยู่ ปัจจุบันพื้นที่บางส่วนของชายหาด ถูกรัฐบาลเวนคืน ไปสร้างนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จึงทำให้ความสวยงามของชายหาดลดน้อยลง

3). หาดแสงจันทร์ ตั้งอยู่ที่ตำบลเนินพระและตำบลท่าประดู่ เป็นชายหาดที่มีชื่อเสียงของเทศบาลเมืองระยองมีโรงแรม คอนโดมิเนียมและร้านอาหารตั้งอยู่อย่างหนาแน่น

4). หาดปากน้ำระยองหรือหาดแหลมเจริญ ตั้งอยู่ที่ตำบลปากน้ำและตำบลเชิงเนิน เป็นชายหาดที่อยู่ใกล้ตัวเมืองระยองมากที่สุด มีชาวประมงอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นและเป็นแหล่งที่มีอุตสาหกรรมทำน้ำปลา

5). หาดแม่รำพึง ตั้งอยู่ในเขตตำบลเพและตำบลตะพง เป็นชายหาดที่มีความสวยงามเงียบสงบและไม่ไกลจากตัวเมืองระยอง จึงเป็นบริเวณที่มีนักท่องเที่ยวนิยมไปพักผ่อนเป็นจำนวนมาก

6). หาดกันอ่าว ตั้งอยู่ในเขตตำบลเพเป็นชายหาดที่มีความสวยงาม และมีความลาดชันน้อยเหมาะแก่การเล่นน้ำ มีหมู่บ้านประมงเล็กๆ และมีอาหารทะเลขายอยู่โดยทั่วไป

7). อุทยานเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ที่ทำการอุทยานฯตั้งอยู่บริเวณเขาแหลมหญ้า ตำบลเพ มีผู้คนนิยมไปพักผ่อนกันมากเพราะสภาพภูมิประเทศแบ่งเป็นพื้นดิน พื้นน้ำและเกาะ

- พื้นดินประกอบไปด้วยเขาแหลมหญ้า เขาเปล็ด และหาดแม่รำพึง รวมเนื้อที่ประมาณ 800 ไร่

- ส่วนที่เป็นเกาะประกอบไปด้วย เกาะเสม็ด เกาะกูดี้ เกาะทะเล เกาะกรวย เกาะขาม และเกาะจันทร์ มีพื้นที่รวมกันประมาณ 6,500 ไร่

- พื้นน้ำถือเขตรศมีชายฝั่ง 1-3 กิโลเมตร ตามพระราชบัญญัติประมงเนื้อที่ประมาณ 74,435 ไร่

8). หาดบ้านเพ ตั้งอยู่ในเขตสุขาภิบาลบ้านเพ บริเวณชายหาดมีความลาดชันน้อยเหมาะแก่การเล่นน้ำและ กิจกรรมชายหาด ชายหาดนี้ยังมีหินโสโครกสองกลุ่มคือ หินคันทนา และหินกรุน จึงทำให้หาดมีความสวยงามแปลกตายิ่งขึ้น

9). หาดสวนสน ตั้งอยู่ในเขตตำบลเพและตำบลแกลง ความลาดชันของชายหาดน้อย จึงเหมาะแก่การเล่นน้ำทะเล และยังสามารถมองเห็นทิวทัศน์ของเกาะเสม็ดได้อีกด้วยนักท่องเที่ยวจึงนิยมมาพักผ่อนบริเวณนี้เป็นจำนวนมาก

10). ตลาดบ้านเพ ตั้งอยู่ในเขตชุมชนสุขาภิบาลบ้านเพ เป็นชุมชนประมงที่สำคัญแห่งหนึ่งมีท่าเทียบเรือประมง สะพานปลา ห้องเย็นและอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่เกี่ยวกับการถนอมอาหารทะเล นักท่องเที่ยวที่จะไปเที่ยวเกาะเสม็ด ต้องมาขึ้นเรือที่นี่อีกทั้งยังเป็นแหล่งขายสินค้าพื้นเมืองที่สำคัญของจังหวัดระยองอีกด้วย(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคกลางเขต 4, 2539)

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า จังหวัดระยองโดยเฉพาะบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยองเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพพร้อมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ทั้งความพร้อมทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีนโยบายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน แต่ปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวกำลังประสบกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ ขยะ น้ำเสีย การรุกล้ำพื้นที่สาธารณะ เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม และส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ด้วย ดังนั้น ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนเป็นสำคัญ จึงจะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้เป็นผลสำเร็จ